

Vilties deklaracija, arba kodėl privalome ateiti

Gintaras Karosas

Pastaruoju metu viešojoje erdvėje atsiranda pasisakymų, kad Lietuvoje stiprėja dešinėsios politinės jėgos. Mano manymu, toks įvardinimas nėra tikslus. Lietuvoje yra vyraujančios partijos, kurių, nežiūrint deklaruojamų ideologinių nuostatų, realius veiksmus drąsiai galėtume priskirti dešinės politikai. Vienas ši teiginių patvirtinančių rodiklių – daugumą šalių lenkianti ir daugumą piliečių žeidžianti atskirtis tarp turtingųjų ir nepasiturinčiųjų. Vadinasi, dominuojančios partijos per daugiau kaip ketvirtį amžiaus vykdė stambiojo kapitalo atstovams naudingą politiką, iš esmės buvo dešinėsios.

Vis labiau nusivildama ligšioline šalies vidaus ir užsienio politika, Lietuvos visuomenė pradeda bręsti. Socialinių neteisingumą ir nejautrumą įtvirtinantys įstatymai didina ženklios gyventojų dalies nepasitenkinimą, kuria nepasitikėjimą tokia valstybe. Dauguma dabartinių politikų, parankiai prisidengę išipareigojimais Europos Sąjungos biurokratinei doktrinai, vykdo dideliais finansiniais ištekliais disponuojančių subjektų pageidavimus. Toks požiūris tapo tarsi nekvestionuotina norma, viršesne nei nuoširdus rūpinimasis pačia Lietuva. Visuomenės nepasitenkinimas kol kas reiškiasi tyliu protestu – gausia darbingų gyventojų emigracija svetur. Lietuva tuštėja.

Viena pagrindinių problemų, kodėl murkdomės labai neapibrėžtoje situacijoje, trukdančioje šalies pažangai, yra partijų populistinis požiūris, kuris dažnai pasireiškia tuo, kad vykdoma politika neatitikimu net jų pavadinimų. Panašu, kad vadovaujamosi principu pirmiausia bet kokia kaina laimėti rinkimus, na o po to žiūrėsime... Vertybinės nuostatos, kurias viena partija per praėjusius Lietuvos

Seimo rinkimus išskėlė kaip esmines, daliai visuomenės suteikė vilties. Tačiau, nors ir yra tam tikri pozityvūs poslinkiai, nerimą kelia aukštų valstybės pareigūnų drastiški pareiškimai, o ir veiksmai, nesiderinantys su priederme dirbti savai valstybei ir visuomenei. Kad ir keletas pavyzdžių iš skirtingų valstybės sričių: prieš Seimo rinkimus valdančiosios partijos lyderių deklaruotą paramą „Talkos“ iniciatyvai išmintingai spręsti asmenvardžių klausimą ir visai neseną Vyriausybės iniciatyvą dar labiau pasirūpinti tik turtingiausiais.

Valstybinės lietuvių kalbos statuso sumenkinimas, prisidengiant pažanga ir siūlant įtvirtinti „triraidį“ abėcėlės pagerinimą, kuris yra akivaizdžiai diskriminacinis kitų piliečių atžvilgiu, pavardėje neturinčių šių nelietuviškų raidžių, rodo kai kurių politikų mentalinę krizę. Sunkiai suvokiamas aktyviai stumiamas vadinamųjų „originalių“ pavardžių rašymas nelietuviškais rašmenimis tik pailiustruoja eklektiško mąstymo vyravimą ir negebėjimą atsispirti svetimo poveikio įtakai. Beje, remiantis tyrimais (akad. Z. Zinkevičiaus), dauguma Pietryčių krašto originalių pavardžių turėtų būti lietuviškos, vadinasi, norint rašyti jas originaliai, reiktų pavardes atlietuvininti, o ne bandyti įteisinti vėlesnius Rusijos ir Lenkijos okupantų primestus suslavintus pavardžių variantus. Panašu, kad bandant silpninti lietuvių kalbos statusą, paminant piliečių orumą deklaruojamas susitaikymas su mintimi, kad savarankiškos Lietuvos valstybės išgelbėti nebeįmanoma, o patys, be Europos Sąjungos biurokratų (konkrečiai šiuo atveju – Varšuvos) nurodymų, nebegalėsime toliau jos valdyti, kurti savo valstybės tapatumą saugančių įstatymų.

Tokių valdžios požiūrį į lietuvių kalbą labai vaizdingai pailiustravo visai nesenos vieno festivalio rengimo pasekmės Liaudies buities muziejuje. Simboliška. Kai kultūros paveldo vertybės tampa pigių renginių erdve, tenkinant vienadienius individo poreikius, sunaikinamos ir pačios vertybės, kurios turėtų tarnauti daugeliui kartų. Vertybinių linijų neturėjimas, lietuvių kalbos, kaip tautos kultūrinio stuburo, saugojimo svarbos nesuvokimas išties pavojingas.

Kai deklaruojant kovą su skurdu mažinami mokesčiai turtingiesiems, įvedant „Sodros“ mokesčių lubas, apima gėda. Panašaus išties ciniško veiksmo nedrįso žengti dar nė viena ankstesnė valdžia, nors apie tai (greičiausiai tuometinio patarėjo iš banko agituojamas) buvo užsiminęs prezidentas V. Adamkus. Žinia žmonėms tokia: nesitikėkite iš mūsų nieko, nes mums svarbu, kad maždaug pusantro tūkstančio „gambiausiųjų“ dar labiau praturtėtų.

Svarbus ne apsimestinis, o tikras rūpinimasis sunkiai besiverčiančiais ar mažiau pasiturinčiais žmonėmis. Pirmiausia tai – mažesnes pajamas gaunančių žmonių, smulkių verslo subjektų, nevyriausybinių sektoriaus ženkliai mažesnės mokesinės naštos nustatymas. Sudaryti realias sąlygas šalyje dar likusiems žmonėms atsilaikyti prieš, beje, visų ligšiolinių valdžių konstruotą, iš esmės tik stambiam verslui palankią mokesinę sistemą, dėl kurios veikimo turime milžinišką atskirtį tarp turtingųjų ir nepasiturinčių. Taip nebegali daugiau tęstis, mes turime iš pagrindų keisti požiūrį: valstybė privalo tarnauti visiems, o pirmiausia – silpniausiems jos nariams.

Prasmingas siekis blaivybės srityje, būtina ir svarbi valdžios iniciatyva pažaboti girtuoklystes. Dauguma išties pažangių šalių alkoholio prieinamumą seniai riboja ir tai pasiteisino, demokratija nežlugo ir visuomenė nesiskundžia. Lietuvoje atvirksčiai – vis bandoma skatinti visuomenės degradaciją. Prisiminkime kad ir XIX a. vidurį. Carinei Rusijai buvo parankios surusėjusios ar sulenkėjusios Lietuvos gubernijos, kurių prasigėrusius gyventojus būtų lengviau administruoti. Ir ne be šviesaus vyskupo Motiejaus Valančiaus blaivybės sąjūdžio Lietuva priartėjo prie Nepriklausomybės atkūrimo aštuonioliktaisiais. Viskas būtų labai gerai, jei ne veiksmų kontekstas: kovojama su skurdu siekiant dar labiau praturtinti turtinguosius ir, gavus žmonių palaikymą, vykdyti užkulisinius susitarimus su Lenkijos nacionalistais. Tad lieka neatsakytas klausimas: ar išties svarbi blaivios Lietuvos idėja nebus tik parodomasis rūpinimasis žmonėmis?

Per daug netikrumo, keliančio nepasitikėjimą. Nė vienas iš viešai žiniasklaidos vardijamų galimų kandidatų į Lietuvos Respublikos prezidentus 2019 m. rinkimuose neatrodo tinkamas ir galintis pasipriešinti apgaulei. Ateiname mes, ne dešinieji, o nuoširdžiai tikintys teisingesne Lietuva, jai pašventę savo gyvenimo darbus, kad Lietuvos vairą galėtume kreipti link Savos valstybės. Kad pagaliau apsibrėžtume valstybės prioritetus: ne dešimtimis puslapių niekam neįdomių atgrasančių strategijos sakinių tekstuose, o aiškios krypties sąjūdyje, kurio tikslas – Lietuvos tapatybės išsaugojimas ir šalies tapatybę išsauganti bei stiprinanti pažanga. Ir, labai svarbu, realus rūpinimasis teisingesne Lietuva be atskirties.

Ateiname be pykčio: ne keršyti, o vienyti, būti sąžiningi, nors tai ir nepopuliariu. Daug metų tikėjome, kad mūsų politikai pasirūpins mūsų šalimi. Mes nesiruošiame nubraukti pasiekimų – jų išties daug. Pirmiausia tai Lietuvos įsitraukimas į transatlantinę NATO organizaciją, pačią Europos Sąjungą, kitas tarptautines organizacijas. Yra žengti išties svarbūs esminiai žingsniai vaduojantis

iš sovietinės priespaudos. Tai privalu pripažinti ir tinkamai vertinti. Tačiau dabar mūsų politinis elitas, sugebėjęs atvesti Lietuvą į tarptautines organizacijas, yra akivaizdžiai nutolęs nuo pačios Lietuvos ir nuo Atgimimo Sąjūdžio apibrėžtos Lietuvos vizijos. Panašu, kad norintieji toliau valdyti šalį politikai nebepajėgūs išsaugoti pačios valstybės.

Privalome ateiti, kad išsaugotume Lietuvą, persmelktą svetimų ir savų egoistinių interesų, kad rūpinimasis ja būtų tikras, o ne apsimestinis. Kad valstybėje išlaikytume balansą. Kad netektų vienvaldystei Lietuvoje, paminant mūsų tapatybę, džiaugtis eurobiurokratams ir Rusijos, Lenkijos ar Briuselio lojalistams. Blogiausias pasirinkimas, mano nuomone, jei 2019 m. šalies prezidento postą užimtų vienas iš jų – vėl klaidintų visuomenę „nekvestionuojamomis“ šalies kryptimis ir vėl nematytų pačios Lietuvos, tebeskandinčios milžiniškoje socialinėje atskirtyje. Ar mus tenkina valstybė su perduotomis valdyti „lenkams“ Pietryčių Lietuvos žemėmis ir lig šiol ten mokyklose lenkinamais vietiniais žmonėmis, skandinčiais tapatumo nežinomybėje? Ar ne laikas, kad prolenkiškų manipuliacijų įtaką patiriantys vietiniai Pietryčių Lietuvos gyventojai po kojomis pajustų mūsų valstybės lopšio žemės vertę ir savo ateitį sietų su grįžimu prie tikrų lietuviškų savo šaknų? Nekeisdami situacijos, vėl patys to nė nepastebėdami, prarasime savo valstybę.

Mūsų daug, bet dar tebetylinčių. Privalome dalyvauti valdant valstybę, kad išsaugotume žmogaus orumą būti Lietuvos piliečiu. Visus, norinčius demokratijos keliu pakeisti Lietuvą, nepaisant partijų, tautybės ar išpažįstamos religijos, kviečiu telktis jau stiprėjančiam Sąjūdžiui, kurio misija kaip niekad dabar aktuali ir svarbi – Sava ir Teisinga Lietuva.

Straipsnio autorius yra nepartinis Vilniaus rajono savivaldybės tarybos narys, mišrios frakcijos „Kartu – už pažangą Vilniaus rajone“ seniūnas, skulptorius, Europos parko ir Liubavo muziejų įkūrėjas, Lietuvos bajorų karališkosios sąjungos narys, Nacionalinės pažangos premijos laureatas.